

Vergaderjaar 2023–2024

35 561

Parlementaire enquête aardgaswinning in Groningen

C

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 oktober 2023

Een nieuw begin voor de inwoners van het aardbevingsgebied in Groningen en Noord-Drenthe start met herstel van wat beschadigd is geraakt. In de reactie op het rapport van de parlementaire enquêtecommissie heeft het kabinet aangegeven de schadeafhandeling fundamenteel te willen verbeteren zodat deze op korte termijn milder, makkelijker en menselijker wordt. Sindsdien is met het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) een nieuwe aanpak voor de afhandeling van schades uitgewerkt. We gaan naar een systeem dat draait om daadwerkelijk herstel. Vertrouwen is daarin het uitgangspunt en een daadwerkelijk herstel van woningen het resultaat. In deze brief beschrijf ik hoe de schadeafhandeling vanaf dit najaar zal veranderen.

Daadwerkelijk herstel als uitgangspunt

Uitgangspunt bij de nieuwe wijze van schadeafhandeling wordt daadwerkelijk herstel, zonder gedoe. Bewoners met schade krijgen de mogelijkheid om alle schades in hun woning die in hun aard mijnbouwschade kunnen zijn, in één keer te laten herstellen. Naar aanleiding van de motie Vedder-Boulakjar (Kamerstuk 35 561, nr. 43) is de hoogte van het bedrag waarvoor het loslaten van de causaliteitstoets geldt, verhoogd naar € 60.000 per adres. Een expert zal namens het IMG alle schades, die naar hun aard mijnbouwschade kunnen zijn en niet al eerder zijn afgehandeld, in kaart brengen. Gedupeerden kunnen die schade vervolgens met een eigen aannemer laten herstellen en de factuur naar het IMG laten opsturen. De bewoner wordt in de gelegenheid gesteld om gedurende een nog nader uit te werken periode, denk aan vijf jaar, dit daadwerkelijk herstel uit te laten voeren. Ook kan een bewoner gebruik maken van een aannemer die door het IMG wordt ingehuurd. In dat laatste geval, het zogenoemde Herstel in Natura, worden bewoners geheel ontzorgd.

De bewoner wordt in de gelegenheid gesteld om gedurende een nog nader uit te werken periode, denk aan vijf jaar, dit daadwerkelijk herstel uit te laten voeren. Mocht de bewoner gedurende deze periode nieuwe schades die in hun aard mijnbouwschade kunnen zijn, willen melden dan worden deze meegenomen tot € 60.000. Het IMG komt deze schade dan opnemen en de bewoner kan de facturen naar het IMG opsturen, of weer gebruik maken van de aannemer van het IMG.

Zo komt er een eind aan de situatie waarin bewoners soms jarenlang moesten discussiëren over de oorzaak van individuele schades, terwijl de staat van hun woning in afwachting van de uitkomst van bezwaar- of beroepsprocedures, of door nieuwe bevingen, verder verslechterde. Ook zijn er geen ingewikkelde rapporten meer nodig waarin per scheur de schadeoorzaak wordt beschreven. Verschillen in vergoedingen tussen bureaus met soortgelijke schades worden teruggedrongen omdat iedereen een gelijkwaardig eindresultaat krijgt aangeboden: een volledig herstelde woning.

Hiermee nemen wij een belangrijk deel van de bronnen van onvrede bij bewoners over de schadeafhandeling weg: onduidelijke rapporten, lange procedures en onverklaarbare verschillen. Daardoor is er minder aanleiding voor bezwaar en beroep. Bovendien verbeteren we zo de kwaliteit van het woningbestand, het wooncomfort van straten en wijken, én de leefbaarheid van Groningen en Noord-Drenthe. Dat is de basis voor verder sociaal en economisch herstel van het aardbevingsgebied.

Keuzevrijheid voor bewoners

Vaste eenmalige vergoeding

Sinds november 2021 kunnen bewoners met schade óók kiezen voor een vaste eenmalige schadevergoeding (de «VES»). Deze wijze van schadeafhandeling is populair en wordt uitgebreid. Bewoners die hiervoor kiezen, krijgen een vast geldbedrag uitgekeerd. Tot op heden was dit een bedrag van € 5.000. In de reactie op het rapport van de parlementaire enquêtecommissie heeft het kabinet aangegeven dit bedrag te willen verhogen, zodat deze vaste eenmalige schadevergoeding voor meer mensen aantrekkelijk wordt. Het IMG zal de vaste eenmalige schadevergoeding daarom verdubbelen naar € 10.000. Dit geldt voor het hele gebied waar het IMG schade afhandelt.

De vergoedingen kunnen snel worden uitbetaald en bewoners weten direct waar zij aan toe zijn. Dit is met name voor mensen met relatief kleinere schades aantrekkelijk of als daadwerkelijk herstel voor bewoners minder goed uitkomt. Wanneer meer mensen kiezen voor een vaste eenmalige schadevergoeding, leidt dit bovendien tot een vlottere afhandeling van schades voor mensen met omvangrijkere of complexere schade. De meer gespecialiseerde uitvoeringscapaciteit kan dan worden gericht op deze dossiers.

Financiële vergoeding op basis van maatwerk

Het IMG blijft tot slot aan bewoners de mogelijkheid bieden om voor een financiële vergoeding te kiezen in plaats van herstel door een aannemer. Voor deze groep blijft de bestaande maatwerkopname beschikbaar. Onderdeel hiervan is dat een schade-expert per schade het wettelijk bewijsvermoeden toepast om een relatie met de gaswinning vast te stellen. Alle causale schades worden vergoed. Niet causale schades, worden niet vergoed.

Uitzonderingssituaties

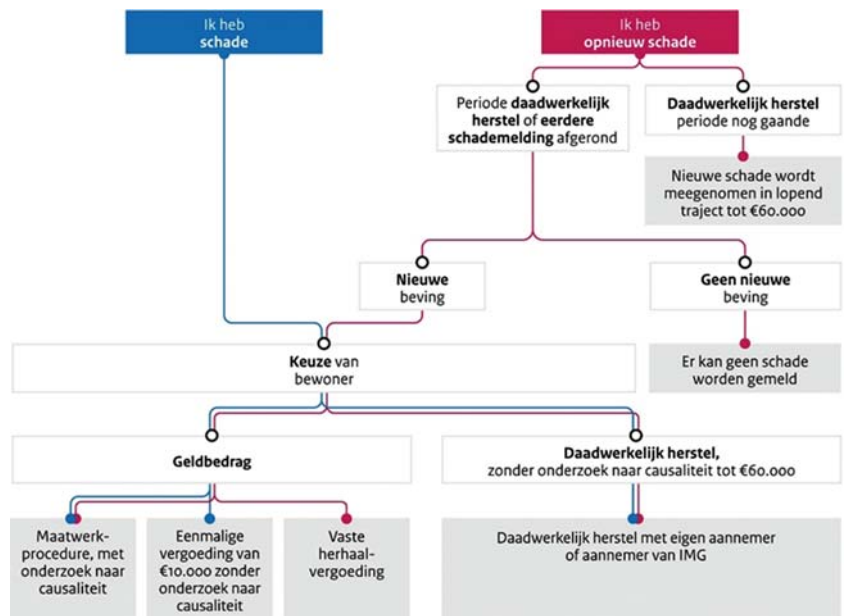
In een beperkt aantal uitzonderingssituaties, waarbij daadwerkelijk herstel van de schade niet mogelijk is, kunnen bewoners nog wel een financiële vergoeding zónder causaliteitstoets tot € 60.000 krijgen van het IMG. Denk hierbij aan situaties waar mensen naast schade nog met ander leed te maken hebben zoals overlijden of ernstige ziekte.

Nieuwe en teruggekeerde schade

Als onderdeel van de nieuwe werkwijze wordt alle schade die naar hun aard mijnbouwschade kunnen zijn in één keer afgehandeld. Dit leidt tot minder herhaalmeldingen en duidelijkheid voor bewoners over waar zij aan toe zijn.

Met daadwerkelijk herstel wordt ingezet op het blijvend herstellen van de woningen. Daarnaast zet het kabinet ook in op Duurzaam Herstel. In die situaties waar onderliggende constructieve gebreken aan de orde zijn die het duurzaam herstellen van de woning in de weg staan, kan het traject van Duurzaam Herstel uitkomst bieden om nieuwe schades zoveel mogelijk te voorkomen. Met Duurzaam Herstel kunnen bijvoorbeeld funderingsproblemen verholpen worden die bijdragen aan het terugkeren of verergeren van bevingsschade. In juli is het IMG gestart met de pilot Duurzaam Herstel.

Het stoppen van de gaswinning betekent helaas niet dat er geen aardbevingen meer voorkomen. Ook wanneer alle schade in een woning in één keer wordt aangepakt, kunnen schades terugkeren of kan er nieuwe schade ontstaan. Als na een nieuwe significante beving – of door indirecte effecten van diepe bodemdaling – schade terugkeert of nieuwe schade ontstaat, zal ook die milder, menselijker en makkelijker worden afgehandeld. Bij een nieuwe beving wordt de kracht van de beving als leidraad genomen voor de gebiedsafbakening. Bewoners met schade hebben dan de mogelijkheid om opnieuw te kiezen voor daadwerkelijk herstel (tot € 60.000 zonder causaliteitstoets) of de bestaande maatwerkprocedure met causaliteitsonderzoek. Ook werkt het IMG aan een vaste herhaalvergoeding.

Overlastvergoeding

Bewoners krijgen ook, zoals ook geadviseerd door de parlementaire enquêtecommissie, een extra overlastvergoeding juist omdat nieuwe schade veel impact op mensen kan hebben. Ik zal uw Kamer in december nader informeren over de uitwerking van deze regeling en de hoogte van de vergoeding.

Terugwerkende kracht

In de afgelopen jaren hebben het IMG en diens voorgangers ruim 200.000 schadebesluiten genomen. Ik kan alle reeds genomen besluiten (door het IMG en zijn voorgangers) niet laten herzien. Dat zou een enorme belasting betekenen voor de uitvoering. Maatregelen die bedoeld zijn ter vereenvoudiging van de schadeafhandeling zouden dan zorgen voor lange procedures voor bewoners.

Wat wél kan, is dat iedereen die in het verleden een lager schadebedrag dan € 10.000 heeft ontvangen, alsnog dit bedrag aangevuld kan krijgen tot € 10.000. Het IMG zal aan deze bewoners de mogelijkheid bieden om een zogenaamde Aanvullende Vaste Vergoeding (de «AVV») tot dit bedrag te ontvangen. Deze vergoeding komt beschikbaar voor iedereen die eerder een vaste vergoeding van € 5.000 heeft gehad, en voor iedereen die een schadebedrag lager dan € 10.000 heeft ontvangen. Omdat deze vaste vergoedingen relatief snel zijn uit te keren, belast dit de uitvoeringscapaciteit veel minder dan een alternatief waarbij schade-experts individueel langsgaan bij iedereen die eerder een schadeopname op basis van de oude werkwijze heeft gehad.

Wanneer gaat de nieuwe werkwijze in?

De veranderingen in de schadeafhandeling die ik hierboven heb beschreven, is in overleg met het IMG uitgewerkt. Het IMG acht deze aanpak uitvoerbaar als deze werkwijze de komende tijd stap voor stap ingevoerd wordt. Het IMG begint met de aanvragen van bewoners die al een melding hebben gedaan. Zij hebben het langste moeten wachten. Het IMG heeft toegezegd dat het alles op alles zal zetten om deze grote hoeveelheden aanvragen van afgelopen maanden straks snel af te handelen. In november verwacht het IMG de eerste beslissingen te nemen voor bewoners die eerder al schade hebben gemeld en nu nog in een bezwaarprocedure zitten. In december krijgen alle bewoners die een schademelding hebben lopen de keuze voorgelegd om hun schade volgens de nieuwe werkwijze verder af te laten handelen. Vanaf het tweede kwartaal van 2024 komen alle nieuwe opties voor iedereen beschikbaar, ook voor mensen die nog geen schade hebben gemeld. Het IMG verwacht wel al dat de regeling voor de aanvullende vaste vergoeding in het eerste kwartaal van 2024 breed kan worden opgesteld.

Het IMG zal bewoners informeren via www.schadedoormijnbouw.nl.

Tot slot

Het kabinet wil naast een mildere, menselijkere en makkelijkere schadeafhandeling, verschillen in de schadeafhandeling verminderen en voorkomen. Herstellen wat beschadigd is geraakt, is daarbij het uitgangspunt. Daadwerkelijk herstel zorgt ervoor dat het resultaat voor zo veel mogelijk bewoners gelijkwaardig is, namelijk een schadevrij huis. Daarnaast zorgt het ervoor dat woningen in het gebied daadwerkelijk vrij van schade worden achtergelaten. Voor mensen die liever een geldbedrag

ontvangen, blijven alternatieven beschikbaar in de vorm van een vaste vergoeding en een maatwerkopname met causaliteitstoets.

Het IMG heeft tot slot per 30 september jl. de knelpuntenregeling tot zijn beschikking. Het IMG krijgt hiermee de bevoegdheid om individuele knelpunten op te lossen, voor zover die niet worden ondervangen met de andere maatregelen in de schadeafhandeling. Daadwerkelijk herstel zal voor zover het gaat om het vergoeden van schade die bij het toepassen van causaliteitstoets mogelijk niet vergoed zou worden, maar onder de nieuwe maatregel wel, tijdelijk zijn grondslag vinden in de bevoegdheid van het IMG om knelpunten op te lossen.¹ Omdat deze daadwerkelijk herstel maatregel generiek bedoeld is en niet voor individuele gevallen, is deze grondslag kwetsbaar. Ik vind het echter voor de Groningers van groot belang dat deze maatregel snel kan worden ingevoerd en omdat er geen andere mogelijkheid is om dit zo snel te doen, acht ik deze tijdelijke kwetsbaarheid aanvaardbaar. Op termijn wordt de Tijdelijke wet Groningen aangepast om een toekomstbestendige grondslag te bieden.

Op basis van een eerste inschatting verwacht ik dat de voorgestelde veranderingen in de werkwijze voor daadwerkelijk herstel en de verhoogde VES en AVV in de schadeafhandeling tot circa € 1,4 miljard extra uitgaven leidt ten opzichte van een status quo scenario. De opwaartse bijstelling van de uitgaven wordt verwerkt in een nota van wijziging op de EZK-begroting die kort na deze brief aan de uw Kamer wordt verzonden. De ontvangsten worden momenteel nog niet verwerkt, maar worden integraal gezien bij de bijstelling van de schaderaming in de Voorjaarsnota 2024.

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,
J.A. Vijlbrief

¹ Op basis van de zogenoemde knelpuntenregeling (toevoeging van paragraaf 1a aan de Regeling Tijdelijke wet Groningen) die onlangs in werking is getreden.